

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Iedereen *seksueel gezond!*

Update Nationaal
Actieplan soa, hiv en
seksuele gezondheid
2023 – 2027

Visie

Seksuele gezondheid is belangrijk voor en hangt samen met iemands fysieke, mentale, emotionele en sociale gezondheid en welzijn. De mate van seksuele gezondheid wordt (mede) bepaald door iemands vermogen om seksueel zijn eigen regie te voeren, capaciteiten en competenties te ontwikkelen die daarvoor nodig zijn en als gevolg daarvan plezier en tevredenheid te ervaren over de eigen persoonlijke doelen. Hiervoor is ook een ondersteunende omgeving nodig. Seksuele gezondheid vereist een positieve en respectvolle benadering van seksualiteit en seksuele relaties in al hun diversiteit, het vereist vrijheid van dwang, discriminatie en geweld en het vereist het waarmaken van de seksuele rechten van alle mensen. Het bevorderen van seksuele gezondheid is niet alleen gericht op het verminderen van de problemen als gevolg van bijvoorbeeld soa en hiv, seksuele grensoverschrijding/seksueel geweld of van ongewenste zwangerschappen, maar ook op het verhogen van het seksueel plezier en welzijn. Reguliere zorg, publieke zorg, preventie en seksuele vorming leveren daar een bijdrage aan door goede informatie en voorlichting op seksuele gezondheid in de volle breedte, laagdrempelige preventie, zorg en ondersteuning en een integrale aanpak.

Strategische doelen

1. Inwoners van Nederland zijn dusdanig goed geïnformeerd dat zij in staat zijn om keuzes te maken over hun seksuele gezondheid en de keuzes van anderen te respecteren, met als doel prettige, vrijwillige en veilige seks, beschermd tegen soa en hiv, seksueel geweld en ongewenste zwangerschap.
2. Inwoners van Nederland hebben toegang tot passende, betaalbare en kwalitatief goede (curatieve en preventieve) gezondheidsvoorzieningen, ondersteuning en bescherming bij hulpvragen en problemen rond seksualiteit en seksuele gezondheid, inclusief soa en hiv.

Pijlers actieplan

Preventie en zorg

Seksuele vorming

Preventie
opsporing en
behandeling
van soa

Preventie
opsporing en
behandeling
van hiv

Preventie van
ongewenste
zwangerschap

Preventie seksuele
grensoverschrijding
en seksueel geweld

Surveillance en monitoring

Preventie en zorg

Doelstellingen

Zorg, advies, ondersteuning, bescherming en seksuele vorming op het gebied van seksuele gezondheid (inclusief soa en hiv) in Nederland is:

- Kwalitatief goed
- Passend
- Betaalbaar
- Laagdrempelig
- Voor **federeen** toegankelijk

Acties met prioriteit

- Knelpunten met betrekking tot preventie en zorg blijven signaleren en deze en gewenste veranderingen onder de aandacht brengen bij stakeholders als beleidsmakers en zorgverzekeraars.
- Inzichtelijk maken hoeveel (financiële en personele) capaciteit vrij kan worden gespeeld bij de Centra Seksuele Gezondheid door bredere inzet van stepped care/e-health. En verkennen van mogelijkheden voor een landelijke online dienstverlening voor soa-zorg (nationale faciliteit).
- Deskundigheidsbevordering met betrekking tot alle facetten van seksuele gezondheid implementeren in opleidingen en bijscholing in het zorg- en onderwijsdomein. Hierbij is ook aandacht voor positieve seksualiteit en voor (culturele) diversiteit.

Surveillance soa en hiv en monitoring seksuele gezondheid

Doelstellingen

Beschikbaarheid van:

- Actuele en betrouwbare cijfers op het gebied van soa, hiv en seksuele gezondheid om preventie en bestrijding te versterken, beleid te onderbouwen en effecten van interventies te evalueren.
- Trends op het gebied van soa en hiv per doelgroep zodat snel ingegrepen kan worden bij een (dreigende) uitbraak.
- Verklaringen en betekenis bij de actuele cijfers van soa, hiv en seksuele gezondheid.
- Actuele en betrouwbare cijfers over de implementatie van erkende interventies op het gebied van seksuele vorming, preventie van seksueel geweld, ongewenste zwangerschap, soa en hiv.

Acties met prioriteit

- Inventariseren welke kennisinstellingen er zijn op het gebied van soa en seksuele gezondheid in bestaande monitors en surveys en welke aanpassingen van bestaande monitors en surveys of nieuwe periodieke monitors noodzakelijk zijn.
- Faciliteren van regionale surveillance door het verder ontwikkelen van een rapportagetool voor de Centra Seksuele Gezondheid.
- De landelijke registratie van Sense-hulpvragen evalueren en verbeteren.

Seksuele vorming

Doelstellingen

- Er wordt vanuit positieve seksuele gezondheid gekeken naar seksuele vorming.
- Erkende interventies op het gebied van seksuele vorming sluiten aan bij actuele wensen en behoeften van jongeren en zijn in een doorlopende leerlijn, in diverse onderwijstypen, structureel geborgd.
- Meer kinderen, jongeren en volwassenen, waaronder kwetsbare groepen, weten betrouwbare online informatie te vinden over seksuele gezondheid in brede zin.

Acties met prioriteit

- Bij VWS en OCW blijven agenderen dat de kerndoelen voor het PO en VO worden geactualiseerd en geconcretiseerd. Dit geldt ook voor het concretiseren van kwalificatie-eisen mbo en het opnemen van seksualiteit en diversiteit in de eindtermen voor het VO.
- De noodzaak agenderen van structurele seksuele vorming voor alle jongeren in al hun diversiteit en onderwijsniveaus. Dit geldt ook voor de extra impuls die nodig is voor het (voortgezet) speciaal onderwijs, praktijkonderwijs en mbo-1 en -2.
- De kwaliteit van interventies op inhoud in kaart brengen, waarbij de feedback van het onderwijsveld wordt meegenomen. Daarnaast ook de implementatie van kwalitatief goed bevonden en erkende interventies stimuleren en mogelijkheden voor een cyclus van kwaliteitsbewaking onderzoeken.

Preventie, opsporing en behandeling van soa

Doelstellingen

- Het hebben van een soa is vrij van taboe en gevoelens als schaamte en schuld.
- Soa-preventie en –zorg biedt aantoonbaar keuzemogelijkheden aan met een aanbod voor gezondheidsvaardige mensen en een aanbod voor mensen met lage gezondheidsvaardigheden en/of kwetsbare omstandigheden.
- Bekendheid met de opties voor soa-zorg is verhoogd; burgers weten voor wie welk aanbod bedoeld is en wat de voorwaarden zijn.
- Professionals in de soa-zorg passen de meest actuele richtlijnen toe in de praktijk en werken daarbij volgens het concept 'samen beslissen'.
- Daling van het aantal acute HBV- en HCV-infecties naar nul.

Acties met prioriteit

- Een 'preventiemenu' ontwikkelen om bekendheid met en juiste toepassing van alle preventieve opties voor soa te vergroten.
- Een visie ontwikkelen op de inzet van nieuwe of potentiële biomedische interventies voor soa.
- Effectieve communicatieboodschappen ontwikkelen over soa's die uitgaan van seksueel plezier, en niet van risico of angst, als motivatie voor preventie, testen, behandelen en partnerwaarschuwing.

Preventie, opsporing en behandeling van hiv

Doelstellingen

- Het aantal nieuwe hiv-infecties en het aantal doden door aids is nul.
- In Nederland streven we naar 100-100-100: alle mensen met hiv kennen de eigen hiv-status, 100% van hen is onder behandeling en 100% van hen heeft een ondetecteerbare virale lading.
- Mensen met hiv of een verhoogd risico zijn optimaal beschermd tegen de ziektelast van HBV, HCV en HAV door het doorlopen van het volledige HBV-vaccinatieschema, screening en behandeling van HCV en het aanbieden van HAV-vaccinatie.
- Van de mensen die bekend zijn met hun hiv-status ervaart 90% een goede kwaliteit van leven.

Acties met prioriteit

- Afhankelijk van de resultaten van de tussentijdse evaluatie van de PrEP-pilot, een plan ontwikkelen voor duurzame borging van PrEP-zorg in samenwerking met VWS en betrokken veldpartijen.
- De uitrol van interventies stimuleren die zorgen voor het eerder vinden van hiv in de huisartspraktijken (reflectie hiv-testfrequentie) en in ziekenhuizen (hiv-indicatorziekten), alsmede van interventies die zich richten op mensen met kwetsbare omstandigheden en/of een migratie achtergrond.
- De inzet stimuleren van interventies met het doel het stigma op hiv, inclusief zelfstigma te verminderen.

Preventie van ongewenste zwangerschap

Doelstellingen

- Evidence-based informatie, eHealth en goede counseling over het brede palet aan anticonceptiemethoden en abortuszorg is beschikbaar en laagdrempelig toegankelijk.
- Er is minder handelingsverlegenheid bij zorgprofessionals in het medische- en zorgdomein om het gesprek te voeren over kinderwens.
- Er is meer gedeelde man-vrouw verantwoordelijkheid bij anticonceptie, meer mannen en vrouwen maken een passende anticonceptiekeuze en gebruiken deze effectief.
- Alle vormen van betrouwbare anticonceptie zijn laagdrempelig en zonder financiële drempels verkrijgbaar, ook voor de meest kwetsbare groepen.
- Het aantal onbedoelde en het aantal ongewenste zwangerschappen is gedaald door effectief gebruik van passende en betrouwbare anticonceptie.

Acties met prioriteit

- Mogelijkheden inventariseren voor de inzet van verloskundigen en doktersassistenten bij huisartspraktijken voor counseling over kinderwens, anticonceptie, onbedoelde zwangerschap en abortus.
- Bijscholing inrichten voor huisartsen rond preventie van en begeleiding bij onbedoelde en ongewenste zwangerschap en nazorg na abortus (implementatie NHG-leidraad).
- Informatie beschikbaar maken over en voorzieningen en tools ontwikkelen m.b.t. gezinsplanning, zwangerschap en abortus in meerdere talen in tekst en beeld voor personen met lage gezondheidsvaardigheden en/of migratieachtergrond.

Preventie seksuele grensoverschrijding en seksueel geweld

Doelstellingen

- Respectvolle omgang (wensen, grenzen en consent) is structureel en doorlopend vanaf het eerste schooljaar een aandachtspunt en is ingebed in algemene voorlichting over seksualiteit bij alle onderwijstypen.
- Zorg- en welzijnsprofessionals worden structureel opgeleid in bewustwording over gezonde seksuele ontwikkeling en preventie van seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld.
- Er zijn goede interventies voor het voorkomen van seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld voorhanden die adequaat worden geïmplementeerd ten aanzien van alle groepen met een verhoogd risico.
- Het bewustzijn over de schadelijke effecten van genderstereotiepe normen is verhoogd.
- Organisaties, instellingen en lokale, regionale en nationale overheden hebben intern beleid vastgesteld om seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld te voorkomen.

Acties met prioriteit

- Bewustwordingscampagnes over gendernormen, gelijkwaardigheid, diversiteit en consent ontwikkelen en herhalen, t.b.v. verandering in normen/houdingen.
- Nieuwe of aangepaste interventies ontwikkelen voor het onderwijs en groepen in kwetsbare omstandigheden.
- Mechanismen onderzoeken achter seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld in verschillende contexten, t.b.v. beleid van zowel de overheid als partners uit het veld.

Meer informatie

www.rivm.nl

Dit is een uitgave van:

**Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu**

Postbus 1 | 3720 BA Bilthoven

www.rivm.nl

november 2022

De zorg voor morgen begint vandaag